

RONDJE RAADHUIS

Inleiding



solitaire eik

Het dorp Hilversum ligt aan alle zijden ingeklemd tussen fraaie natuurgebieden, de meeste in bezit van Natuurmonumenten en het Goois Natuurreservaat. Dat een natuurliefhebber ook binnen de gemeentegrenzen van veel groen kan genieten bewijst deze wandeling van ongeveer 4 km door een van de boomrijke wijken van Hilversum.

Hilversum, met zijn ruim 90.000 inwoners, nu de grootste plaats van het Gooi, was tot in de vorige eeuw een klein agrarisch dorp met een bloeiende textielnijverheid. In 1800 telde Hilversum ongeveer 3500 inwoners. Het gebied van deze wandeling was toen nog onbebouwd en bestond uit veldjes en akkers die door de Hilversumse boeren gebruikt werden, een z.g. eng. De oudste bomen die we tijdens deze wandeling aantreffen, dateren uit de periode na 1800. Zij zijn aangeplant bij de eerste villabebouwing, die plaatsvond in de tweede helft van de 19e eeuw. De komst van de Oosterspoorlijn in 1874 zorgde voor een snelle verbinding tussen Hilversum en Amsterdam. Het Gooi werd aantrekkelijk als woonplaats voor de wel-

gestelde forens. De eerste villa's waren imposante gebouwen met grote tuinen en bijgebouwen. De meeste hiervan hebben helaas plaats moeten maken voor recentere bebouwing, maar herinneringen eraan zullen we onderweg tegenkomen.

Beginpunt van de wandeling is het beroemde raadhuis van Dudok, gebouwd in 1931. Het is een markant bouwwerk in de kleuren geel en blauw, de kleuren van het wapen van Hilversum. Dudoks raadhuis staat op de restanten van de voormalige villa Witten Hull. Het huis zelf is afgebroken voor de bouw van het raadhuis. Diverse bomen in het Dudokpark zijn meer dan een eeuw oud.

Aan de Nederlandse achternamen is te zien welke bomen al sinds de 16e eeuw inheems waren in ons land. Dus wel Van der Linden en Van Eijk. Daarentegen zijn bomen als spar, kastanje en plataan hier pas geplant nadat familienamen reeds algemeen waren.

DE WANDELING



boekweit

Het startpunt is bij het gemeentehuis hoek Koninginneweg, Durdokpark. We lopen, de wijzers van de klok volgend, om dit Durdokgebouw heen. Even verder bij de parkeerplaats rechtsaf.

In het wapen van Hilversum staan vier boekweitkorrels. Men neemt aan dat de naam boekweit is afgeleid van beuk. De driekantige boekweitkorrels lijken veel op kleine beukenootjes. Boekweit was van oudsher een van de weinige gewassen die op de arme Gooise zandgronden wilden groeien.

Links van de parkeerplaats staat een lindeboom. Daar tegenover, in een tuin aan de Koninginneweg, staat een plataan (Platanus x hybrida). De stam ziet er gevlekt uit omdat er geregeld stukken schors loslate. Linden namen in dorpen al sinds eeuwen een centrale plaats in. Het was de 'dingboom' (van geding = rechtspraak), waarbij recht werd gesproken. Onder



de linde werden bruiloften en oogstfeesten gevierd. In vroeger tijden werd een linde soms in drie etages gesnoeid om de driedeling: goden, vorsten en 't gewone volk te symboliseren. Op boerenerven waren linden vaak gewijd aan Freya of Frigg, de godin van de liefde en vruchtbaarheid.

Linden worden in Nederland niet als bosboom aangeplant. Vroeger werd de vezelrijke bast gebruikt om sandalen, scheepstouw en matten van te maken.

De lindebloesem bevat honing en van de bloesemblaadjes maakt men thee. In warme zomers verliest de linde als straatboom snel blad als gevolg van het terugstralen van de hitte door het asfalt.



Aan de overkant ziet u ter hoogte van het begin van de parkeerplaats, op het terrein van veilinghuis Van Spengen, een oude Himalayaceder staan. De wetenschappelijke naam Cedrus deodara betekent "hout der goden". Het is voor de Indiërs een heilige boom. De kegels zal je nooit onder de boom vinden. Na drie jaar door de takken gedragen te zijn, vallen ze uiteen. NB deze ceder ziet er iets anders uit als op het plaatje, n.l. een meer afgevlakte top en bovenin ook wat breder.

We lopen in de lengte over de parkeerplaats. Halverwege, links achter de hulstheg staat een prachtige grote tulpenboom (Liriodendron tulipifera). Zie voor de beschrijving verderop.

Aan het eind van de parkeerplaats staat een tamme kastanje. De mannelijke bloemen van deze boom (de lange slierten) hebben een buitengewoon indringende geur.



Aan het eind van de parkeerplaats naar rechts en direct daarna links het voetpad nemen. Voorbij het beige/glazen gebouw rechtsaf het wandelpad volgen. Op de Oude Enghweg rechtsaf. U komt langs een oude esdoorn (*Acer pseudoplatanus*). Bij het plein weer rechtsaf en links schuin door het Dudokpark tegenover de vijver van het gemeentehuis.

Aan het eind langs de parkeerplaats en linksaf het Melkpad op. Op de hoek staat een enorme rode beuk met hoge wortels.

Van nature zijn beuken groenbladig. In de 18e eeuw ontstond er door een speling der natuur een roodbladige beuk. Deze is vanuit Zuid-Duitsland in cultuur gebracht en over een groot deel van Europa verspreid. Bij rode beuken zijn overigens alleen de buitenste bladeren heel rood; de binnen-bladeren krijgen te weinig zonlicht om de rode kleur tot uitdrukking te brengen.



Iets verder- naast de tuin van het eerste huis links - staan taxusbomen (*Taxus baccata*). De venijnboom, zoals de taxus ook wel genoemd wordt, kan zeer oud worden. In Engeland zijn bomen bekend van 1500 jaar. Het loof van de taxus is giftig, maar de besjes kunt u gerust eten, als u het pitje maar weer uitspuugt. De taxus is tweehuizig: er zijn mannelijke en vrouwelijke bomen, alleen de vrouwelijke bomen dragen besjes. Bij huisnummer 36 staat een treurbeuk, een vorm die altijd is geënt op een onderstam van een gewone beuk.

Tweede straat rechtsaf: Minister Hartsenlaan.

Deze straat wordt in de schaduw gezet door amberbomen (*Liquidambar orientalis*). Deze houden van de lemige bodem die hier onder de bestrating zit. De stam en bladeren geuren door de gele hars, welke vroeger in hoestdranken werd gebruikt. De bladeren kleuren in de herfst in een zeer gevarieerde kleurenpracht. De vruchten zijn steekelige bolletjes. In de zomer blijft de kleur van de bladeren

fris groen, doordat zich aan het blad geen stof hecht. Iets verderop, aan de Oude Enghweg staan zwarte walnoten (*Juglans nigra*). In de herfst is de straat bezaaid met de vruchten ervan.



amberboom



zwarte walnoot

Aan het eind van de laan links aanhouden, doorlopen tot de Oude Enghweg, hier rechts, bij de 's-Gravelandseweg rechtsaf. Na 100 m oversteken en langs hekken een pad in (P.C. Hooftweg).

Dit stuk van de 's-Gravelandseweg wordt omzoomd door linden, een veel gebruikte straatboom.

Op de hoek van de 's-Gravelandseweg en de P.C.Hooftweg ligt links een van de oudste villa's die we tegen zullen komen. Het huis dateert uit 1885 en lijkt met zijn topgevel en zadeldak sterk op de boerderijen uit die tijd. Omstreeks 1989 is het huis, samen met het erachter liggende koetshuis in oude glorie hersteld door de Stichting Hilversum Pas Op! Deze stichting heeft als doelstelling het in stand houden en opknappen van karakteristieke Hilversumse plekken en gebouwen.

Verderop aan de P.C.Hoofweg staan roodbloeiende kastanjes (*Aesculus carnea*). In 2011 zijn de oude bomen wegens ziekte gekapt en vervangen door amberbomen. Omstreeks 1800 ontstonden deze kastanjes uit een kruising van de witte paardenkastanje met de rode pavia, een kleine kastanje uit het zuid-oosten van de VS. Hij wordt aangeplant, omdat er weinig vruchtzetting plaatsvindt en er dus geen kastanjes komen. Sommige mensen ervaren die als een last! De bolsters - de enkele die er wel zijn - hebben veel minder stekels dan die van de 'gewone' kastanjes. P.C. Hoofweg nummer 5 is de indrukwekkende villa Hooftsburgh, een rijksmonument uit 1907, architect J.J. Brandes.



Bij het zien van een heel dikke, dus waarschijnlijk oude boom, vragen de meeste mensen zich af: "hoe oud zou hij zijn?". Zonder iets over de geschiedenis te weten en zonder hem om te hoeven vragen, zodat je de jaarringen kan tellen, is het mogelijk de leeftijd min of meer te schatten. Meet de omtrek van de boom m.b.v. je eigen armspanwijdte, die bij benadering je eigen lengte is. De leeftijd van de boom is dan de omtrek in centimeters gedeeld door twee.

Doorlopen tot de tweede straat rechts: de Peerlkampaan. Hier rechts.

Halverwege deze straat in de tuin van nr 5 staat een Anna Paulownaboom. Deze boom komt oorspronkelijk uit China. Hij bloeit eind mei, begin juni met prachtige violette bloemen die lijken op een vingerhoed en grote pluimen van wel 30 cm vormen. Deze bloemen geuren heerlijk. Op de hoek Boomberglaan-Peerlkampaan ziet u rechts een villa. Deze woning, opvallend door de vier Dorische zuilen aan de voorkant, is al in 1836 gebouwd. Het huis stond toen echter aan de 's-Gravelandseweg en is in 1882 verplaatst naar deze plek. Links is het Rosarium.

Bij de Boomberglaan dwars over het pleintje lopen, het donkere bomenlaantje in.



dwergvleermuis

Hier staan de eiken, linden en beuken dicht opeen.

Zo'n dichtbebost laantje is een uitstekende verbindingroute voor vleermuizen. 's Avonds wanneer de schemering valt zullen ze rakelings langs je hoofd vliegen op zoek naar lekkere insectenhapjes.

De groene verbindingsweg tussen Boomberglaan en Schuttersweg hebben we te danken aan de schilder Jan van Ravenswaay (1789-1869). Hij was in 1841, samen met vier Amsterdamse heren, eigenaar van dit gebied geworden. In 1848 verkocht hij alles aan de gemeente Hilversum onder voorwaarde dat er te allen tijden "publieke en belommerde wandeling" mogelijk zou zijn.

Bij het hoogste punt, een veldje, linksom lopen.

Tweede pad, voorbij het middenveld, linksaf en een stukje naar beneden lopen. Rechts twee zomereiken (Quercus robur) waarvan de stam begroeid is met klimop.

Klimop is meestal geen wurger. Hij fungeert als winterbloeiër voor de insecten die ook dan nog rondvliegen en is besdrager voor vogels. Hij biedt een goed onderkomen voor de nesten van b.v. vink, merel, roodborst en winterkoning.

Rechts een zand/grindpaadje nemen tegenover het nieuwbouwgebouw; dit is het begin van de Zonnelaan. Albertus Perkstraat oversteken.

Als straatbeplanting staat verderop de Zweedse meelbes (Sorbus aria majestica), familie van de lijsterbes. Je zou niet zeggen dat het familie is, want de bladeren zijn zeer verschillend. De meelbes is herkenbaar aan het van onder grijze blad. In september draagt de boom rozebottelachtige vruchten. Helaas valt het blad vroeg af. Bij de kruising met de Oranjelaan staat rechts een prachtige robinia (Robinia pseudo-acacia) met een knoestige stam. In de Sterrelaan links staan aan weerszijden nog veelmeer robinia's.



meelbes

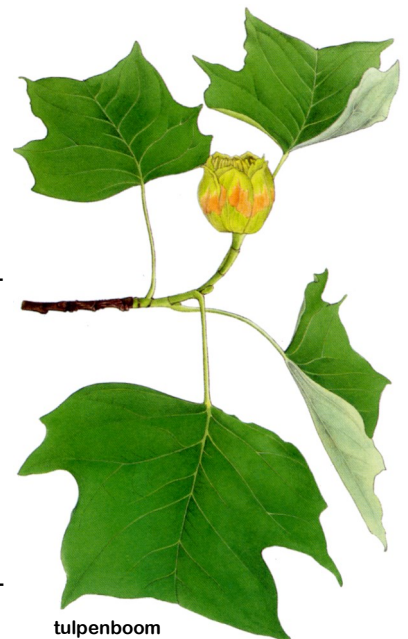
De Zonnelaan volgen tot links de botanische tuin Dr. Costerus, vlak voor het nieuwe appartementencomplex.

Deze tuin - daterend uit 1930 - is altijd vrij toegankelijk. Van het vele moois dat hier te zien is, zijn een paar opvallende bomen te noemen:

- Bij het eerste bankje rechts zien we de tweede tulpenboom van onze route. Dit is een zeer snelle groeier met bijzondere bladeren: het lijkt of de top eraf geknipt is. De knoppen hebben een kruidige geur. Bovenin verschijnen in juni gele, tulpenachtige bloemen.



robinia



tulpenboom



ginkgo

- japanse notenboom (Ginkgo biloba) staat achterin bij de vijver; deze boom, hij hoort eigenlijk bij de coniferen, heeft bijzonder gevormde bladeren. De boom is tweehuizig, d.w.z. dat er vrouwelijke en mannelijke exemplaren zijn. In Japan wordt hij veel aangeplant bij tempels met het strenge verbod hem als timmerhout te gebruiken.

Vanaf de tuin de Zonnelaan vervolgen. Bij de vijf-sprong tweede straat rechts: Lindenheuvel.

Als u hier linksaf gaat komt u op de Van der Lindenlaan. Bij het appartementengebouw rechtsaf (= niet linksaf) de Lindenlaan in. Let op: niet de Lindenheuvel in. Aan de Van der Lindenlaan 125 ligt het Pinetum Blijdenstein, een tuin met een waardevolle collectie van o.a. naaldbomen en rododendrons.

Openingstijden: gehele jaar geopend, behalve tijdens de feestdagen: maandag t/m vrijdag van 10.00 - 16.00 uur.

Van april t/m oktober ook zaterdag en zondag van 12.30 - 16.30 uur

De toegangsprijs bedraagt € 2,50 en voor kinderen tot 12 jaar € 1,00.

De naam Lindenheuvel is afkomstig van de villa Lindenheuvel, die in 1836 was gebouwd aan de 's-Gravelandseweg. De tuin van het landgoed was 11 ha groot en liep tot aan de Schuttersweg. In 1880 werd het landgoed verkocht aan de Indische planter Christiaan van Lennep, de zoon van de schrijver Jacob van Lennep. Hij brak het huis af en liet het aan de Peerlkamplaan herbouwen. Zoals u eerder zag staat het daar nog steeds.

Bij de Y-splitsing links: Costeruslaan. De 's-Gravelandseweg iets schuin naar rechts oversteken (hier staan geënte rode kastanjes): de Steijnlaan in.

Links tegenover nrs 8 en 10 staat een grote ceder. Als de kegels aanwezig zijn, in augustus/september is duidelijk het verschil te zien tussen de kleine mannelijke en de grote vrouwelijke zaadkegels. Verderop rechts, in de tuin van nr. 12, staat een enorme Douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*). Anders dan in het bos had deze boom de ruimte om in de breedte te groeien. De Douglasspar is o.a. te herkennen aan de zaadjes die tussen de schubben van de kegels te zien zijn en aan de sinaasappelgeur van de fijngevreven naalden.

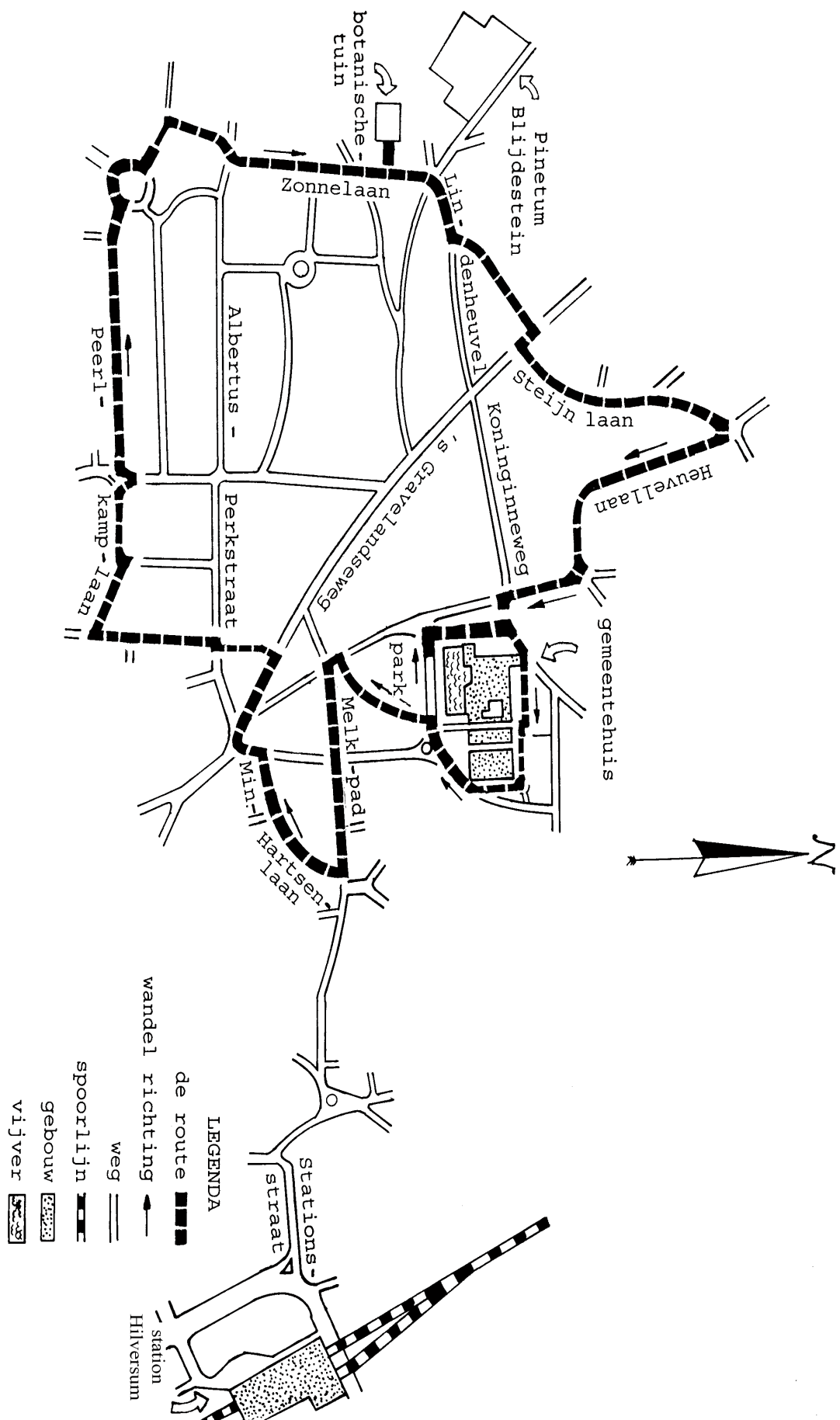


Vervolgens bij Y-splitsing rechts aanhouden: Bothalaan.

Aan het begin van de Bothalaan, bij nr 1, staat links een enorme den. Op de hoek van de Heuvelaan rechts staat een scharlaken eik (*Quercus coccinea*): in het najaar heeft deze de meest uiteenlopende tinten rood; de bladeren zijn dieper ingesneden dan die van de gewone eik.

Rechtsaf Heuvellaan; rechts Hoge Naarderweg brengt u weer terug naar het uitgangspunt.

In Hilversum staan opvallend veel bijzondere bomen. Ze zijn geplant door toedoen van J.H. Meijer, die jarenlang hoofd was van de plantsoendienst. Zijn uitspraak "ik wil de stad niet sieren met linde en meidoorn of begonia's en dahlia's" heeft hij gestand gedaan.



Wat is IVN?

IVN Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

IVN telt landelijk ongeveer 23.000 leden, over 169 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 250 leden.

Wat doet IVN?

IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurs cursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieu-onderwerpen.

IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden en donateurs.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secre.ivngooi@gmail.com

Lid worden van IVN?

mail [secre. ivngooi@gmail.com](mailto:secre.ivngooi@gmail.com)

november 2020